

דְּבַרְתָּ בָּם

ושונתם לבנין ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך:

פרשת השבוע למשפחה כא בשבט תשס"ז * 9 בפברואר 2007

ייחוד בפועל

אחד מרגעי השיא של תולדות עם ישראל הוא בוודאי מתן תורה, כפי שמסופר בפרשת יתרו. תוכנם של עשרת הדברות היה לנכס צאן הברזל של היהדות. אלא שסיפור מעמד הר סיני חשוב לא פחות מהתוכן: "ויחן שם ישראל נגד ההר" (שמות, י"ט, ב). ועל כך מעיר רש"י: "כאיש אחד בלב אחד". המשפט הזה הינו אחד מתנאי המפתח לשמיעת עשרת הדברות: המאמץ של כל אחד להרגיש שותפות מלאה עם הזולת, הוא שנותן רשות לצלול לטקסט מרכזי ומעצב, וליצוק בו את התוכן המתאים לתפיסת עולמו. לא סיסמה ריקה, ולא אירוע חד-פעמי מימי קדם, אלא חכמת חיים מלמד אותנו המשפט הזה. הוא קורא לנו לשחזור, במובן זה, את חווית מתן תורה. אין צורך, כמובן, להסביר שבדיוק לשם כך קיימת הקהילה שלנו, ושהיא מנסה, מדי יום להיות "עם אחד בלב אחד".

לתגובות:

vedibartabam@gmail.com

מעוניינים לדעת יותר על קהילת "גשר" המשותפת לדתיים וחילונים ועל מוסדות החינוך "קשת"?

התקשרו לאסר:

050-8560804

או כנסו לאתר:

www.gesher-mazkeret-batya.org.il

פרשת יתרו (שמות י"ח, א' עד כ', כ"ג)

ויאמר אל משה אני זותנך יתרו בא אליך ואשתך ושני בניה עמה: ויצא משה לקראת זותנו ושיתונו וישק לו וישאלו איש לרעהו לשלום ויבאו האהלה:

הנושאים המרכזיים בפרשה

יתרו חותן משה מגיע אל משה במדבר ומביא עמו את ציפורה אשתו ושני בניו של משה. יתרו מייעץ למשה איך להנהיג ולשפוט את בני ישראל כדי שלא יקרוס מעומס התפקיד. מתן תורה.

להורים שלום,

בפרשה זו הקרויה על שמו של יתרו, כהן מדין שהיה חותן משה, בני ישראל מקבלים את עשרת הדברים. אנו לא נתמקד השבת בהם אלא בעצות שנתן יתרו למשה ובקשר ביניהם.

לפני קריאת הפסוקים עם הילדים שוחחו ביניכם.

☒ ממי קבלתם פעם עצה מאוד טובה שהועילה לכם ושינתה משהו

בחיכם? מה הייתה העצה?

☒ מתי קרה לכם שניסיתם לעזור לחבר אשר התקשה מאד במשימה

מסויימת? האם קיבלו את העצה שלכם?

קראו בשמות פרק יח יז-כד

(יז) ויאמר חתן משה אליו לא טוב הדבר אשר אתה עשה: (יח) גבל תגבל גם אתה גם העם הזה אשר עמך כי כבוד מלכותך לא תוכל עשהו לברוך: (יט) עתה שמע בקולי איעצך ויחי אלהים עמך היה אתה לעם מול האלהים ותבאת אתה את הדברים אל האלהים: (כ) והזחרתה אתהם את החקים ואת התורת והודעת להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו: (כא) ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי אלהים אנשי אמת שגאי בצע ושמת עליהם שרי אֵלִים שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרת: (כב) ושפטו את העם בכל עת ויהי כל הדבר הגדל יביאו אליך וכל הדבר הקטן ישפטו הם והקל מעליך ונשאו אתך: (כג) אם את הדבר הזה תעשה ויצוך אלהים ויכלת עמך וגם כל העם הזה על מקומו יבא בשלום: (כד) וישמע משה לקול חתנו ויעש כל אשר אמר

העמותה לקידום החינוך על פי עקרונות קשת

מסיבת קבלת הסידור

ביום שישי בעוד שבועיים (אי"ה) יחוגו ילדי כתת קשת עם הוריהם את מסיבת קבלת הסידור. כמו לכל דבר חשוב יש גם למסיבה זו היסטוריה בקשת ירושלים.

עד שנה זו רק ילדי קבוצת התפילה קיבלו סידור. נקודת המוצא להחלטה זו הייתה שהם הילדים המתפללים ואין סיבה לתת סידור שישב בבית כ'אבן שאין לה הופכין'.

גם על כך צריך קצת רקע:

כשרותי להבי (יוזמת ומקימת בית הספר) הגתה את רעיון קשת, לנגד עיניה עמדו הורים חילוניים שירגישו שנתנת סידור לילדים שאינם מתפללים מבטאת מעין כפייה דתית. באותה עת גם לא הייתה תוכנית קשתית ייחודית על הסידור לקבוצת המפגש.

אלא שמאז ועד עתה עברו כשתים עשרה שנה ואנו שומעים קולות שונים מהורים בקבוצת המפגש, קולות שנשמעים גם באופן מאוד ברור מן הצוות של קבוצת המפגש. הסידור הוא נכס צאן ברזל של כל עם ישראל. גם ילדים ומשפחות שאינם מתפללים באופן קבוע רוצים חלק ונחלה בספר מרכזי זה. בקבוצת המפגש יש ילדים ממשפחות שמתפללות, מבקרות בבית הכנסת ותפקידנו כמחנכות להפגיש את הילדים עם הסידור, ללמד עליו ואותו, ולתת גם לילדים מקבוצת המפגש 'בעלות' עליו.

בכיתה א' אחרי חגי תשרי ועד עכשיו ילדי כתת קבוצת המפגש למדו באופן מעמיק את ברכות השחר. לקראת מסיבת הסידור גם הם למדו על סוגי תפילה ועוד יפגשו עם תפילות מרכזיות כמו 'ומודה אני לפניך' ו-'שמע ישראל'. הם, כמו ילדי קבוצת התפילה, ילמדו שיש שלושה סוגי תפילות - שבת, הודיה ובקשה, וידברו על תפילה אישית.

בטקס עצמו, אחרי ברכות נציגי ההורים (משתי קבוצת השייכות) והצוות, כל הילדים יקבלו את הסידורים שההורים בימים אלה מעטרים עבורם, ישירו יחד את **אדון עולם והללויה** ואז יכינו אלבום קימה שיכלול את ברכות השחר ואת המחשבות שלהם כשהם מתעוררים בבוקר. רק לאחר מכן יתחלקו הילדים לשתי קבוצות – קבוצת התפילה ותפלל וילדי קבוצת המפגש ישירו יחד מן השירים שהם לומדים בימי ששי וטלי תספר מה עוד עושים בזמן המפגש. האירוע יסתיים בארוחת בוקר משותפת.

הסידור שנבחר, גם אחרי התייעצויות הוא הסידור **שירה חדשה השלם**, למרות שהוא לא קטן, מאחר והוא יכול לשמש את הילדים בכל ימות השנה ולהיות לנכס במהלך חייהם.

כיום כותבות צוות מורות מקשת תוכנית שנתית על הסידור כך שבכל שנה יום אחר ממפגש בוקר יוקדש ללימוד על הסידור. כאן המקום גם להזכיר שילדי המפגש מתארחים בזמן התפילה בקבוצת התפילה וטועמים מן המנגינות ומביאורי התפילה בזמן האירוח.

בקטע זה מתוארת השיחה בין יתרו למשה והעצה למנות שרי אלפים, מאות, חמישים ועשרות כדי שיוכלו לעזור למשה לשפוט את העם. לפני מתן תורה מקבל משה הכוונה מפי אביה של אשתו איך לחלוק את הנהגת העם עם אנשים ראויים שיקלו עליו. יש כאן מעין 'הקדמת התרופה למכה': מאחר ולא כל העם יצליח לשמור על עשרת הדברים כל הזמן, צריך למנות אנשים ראויים שיפתרו בעיות שיעלו בין אדם לחברו.

איזה אופי צריך להיות לאנשים אלה? אילו תכונות חשובות לשופטים ולדיינים? האם הייתם רוצים להיות בתפקיד זה?

פעילויות

- המחזו את המפגש בין משה לבין משפחתו.
- חברו שלש ארבע שאלות שהייתם שואלים מועמדים להיות שופטים של העם.
- משה מחפש שופטים ראויים. כתבו מודעה שתוכלו לפרסם ב"ידיעות המדבר" המתארת את תכונות השופטים הנדרשים.

ולסיום

בפרשה שלנו, שהיא השלישית עד כה הקרויה על שם אדם) איזה פרשה מבראשית קרויה על שם איש ואיזה על שם אשה(?) מתואר הקשר המשמעותי שבין משה לחותנו. באופן מאוד בולט לא מסופרת מלה אחת על הקשר ועל המפגש בין משה לאשתו ובניו. תנו דעתכם על שאלה זו. למה לדעתכם לא מסופר על כך בתורה? השלימו את מה שאינו כתוב בתורה וכתבו שיחה שהתקיימה בין משה ובין אשתו ובניו לאחר שלא התראו זמן רב. איזה מן אבא היה לדעתכם משה? נמקו את דעתכם?

אתגר

בספר דברים פרק ה פסוקים ו-יז מופיעים עשרת הדברים בשינויים קלים. נסו למצוא מה הם השינויים. **אתגר נוסף** (ומאתגר יותר) - בספר ויקרא פרק יט פסוקים ב- יח מופיעים הציוויים האלה בסדר ובניסוח אחר. נסו למצוא את עשרת הדברים ביניהם.

שבת שלום

2016

העמותה לקידום החינוך
על פי עקרונות קשת

יתרו – משבר המנהיגות

לפני שבועות מספר הייתי באימון במסגרת שירות מילואים, גיוס ראשון מאז המלחמה. חזרנו בדיוק לאותו מחנה אליו גויסנו אז, ומעל כל השבוע ריחפה אווירה עמוקה של ד'ה-ווי. באותה חנייה בה הורדנו בבהילות ארגזי תחמושת שהגיעו באיחור רב, הסתובבו כרגע חיילים בטלים ממעש, באותה סככה בה התחילו בחמסין לוחט, לשלכל אחד יושבת פקעת של פחד בבטן, הסתתרנו כעת מפני הגשם מדברים על הא ודא. כך שמעבר לאימון פרק הזמן הזה שימש גם כמסגרת להחלפת חוויות ושיחורר קיטור. אחרי הכל, השתחררנו בבהילות איש לביתו יום אחרי שיצאנו מלבנון. כל אחד מיהר למשפחתו, להסתתר בכנפיה הנעימות של הביתיות ולפרוק שבועיים של מתח וחרדה. הייתה זו, אם כן, הפעם הראשונה להחליף גירסאות וחוויות, איפה עמד מאן-דהוא בזמן ההפגזה, באיזה בית ישבה מחלקה פלונית לפני הנסיגה וכן הלאה.

במקביל לאותם דיבורים, דיברנו בענייני דיומא ומה בענייני דיומא? חקירת שחיתות של ראשי מס-הכנסה, של שר האוצר, של ראש הממשלה. ועדת חקירה לצבא, למשטרה. ואף עניין הנשיא דובר כדבעי.

ונזכרתי באותו יום אוגוסט מאובק, כשחצינו אחד אחד את גדר הגבול וכל אחד מחניק בתוכו את החשש ואת המחשבות על משפחתו והעתיד, ורק מסתכל היטב היכן הוא דורך שלא יפעיל מוקש, ודורש מעצמו לעמוד בקצב ההליכה של כל הגדוד, נושא על גבו משקלים שלא הורגל להם כבר 15 שנה.

ושאלתי את עצמי: זאת המנהיגות שאנו זכאים לה? אנחנו, אלפים רבים של חילי מילואים שעזבנו ביום פקודה את ביתנו, ולא שאלנו מי האוגדנר ומה התוכניות, אף שהכל הריח רע למדי, ושמנו, באמת ובתמים, את המדינה בראש מעיינינו, לא זכאים למנהיגות עניינית שתשים אף היא את המדינה לפני צרכיה ויצריה הפרטיים?

ואמרתי בלבי – אולי כן, שהרי יותר קל פעם אחת ויחידה להתעלות על עצמך מאשר לעשות זאת לאורך כל השנה. שהרי הנה אנחנו – זה מרמה בעקביות את מס הכנסה ומתברך בכך, והשני כל מילואים מסיר את טבעת הנישואים ומגלגל שיחה עם החיילות הצעירות, והשלישי נוהג כבר שנתיים ברישיון בלי תוקף, אולי זו בדיוק המנהיגות שראוייה לנו.

לפי הפרשה, כאשר ראה יתרו שקשה על משה המלאכה הציע לגייס לשירות הציבורי שרי אלפים, שרי מאות שרי חמישים ושרי עשרות וכולם "אֲנָשֵׁי-חֵיל וְיָרְאֵי אֱלֹהִים, אֲנָשֵׁי אֱמֶת--שְׂנֵאֵי בְּצַע" (פרק י"ח פסוק כ"א). אולם כאשר משה אכן גייס אותם, כתוב: "וַיִּבְחַר מֹשֶׁה אֲנָשֵׁי-חֵיל מִכָּל-יִשְׂרָאֵל" (פסוק כ"ה) ולא כתוב שהם אנשי אמת שונאי בצע. כאז כן היום, יותר קל להיות גיבור חיל שזו פעולה חד פעמית מאשר להיות ישר לאורך זמן.

חזרתי מהמילואים עם השאלה איך אפשר לקחת את אותה אווירת קבוצתית של הקיץ שגרמה לנו כחיילים להפגין התנהגות אלטרואיסטית, ולגרום לכך שגם בשאר ההתנהגות החברתית שלנו, ובתרבות הציבורית הישראלית בכלל, תשרור אותה קבוצתיות משפיעה וחיובית. השאלה עדיין פתוחה, אולם בשבילי יש בקהילתיות שאני חווה בקהילת גשר הזדמנות להשפיע ולו במעט על החברה בה אני חי.

ישי להמן

אב לתלמיד בכיתת קשת בבית ספר בן גוריון

המשך מהעמוד הקודם (מסיבת סידור):

והערה אחרונה לסיום - הוחלט להזמין לכל הילדים את הסידור נוסח ספרד, המקובל על ידי רוב המתפללים. בחרנו בנוסח אחד זה כדי להקל על הקבוצה המתפללת וכדי שהילדים כשילמדו במהלך השנים את הסידור יהיו כולם 'ב'אותו עמוד'. על מסיבת הסידור נספר מעל דפים אלה אחרי שתתקיים.

עשרת הדיברות - המצפ(ו)ן לעם היהודי

הפרשה שלנו נוגעת בשני נושאים מרכזיים בכינונו של עם ישראל כעם עצמאי, אשר שניהם קשורים זה לזה: הראשון - הקמתה של מערכת משפטית מסודרת, הבנויה באופן היררכי, כעצתו של יתרו. השני - מעמד הר סיני ועשרת הדיברות - קבלת התוכן של שיטת המשפט אל תוך הכלי, אשר נבנה בחלק הראשון של הפרשה. אירוע מכונן, המהווה כריתת ברית בין הקב"ה לעם ישראל, וקבלת "חוקי היסוד" שלנו.

אף שבימינו יש הרבה מה לומר על הנושא הראשון, איננו יכולים לכתוב על פרשת יתרו ולהתעלם ממעמד הר סיני ועשרת הדיברות, ולאור קוצר היריעה נתמקד בהם.

רבות נכתב על מבנה עשרת הדיברות - על חלוקתם לשני לוחות, בשני תחומים: חמש הראשונות עוסקות במצוות שבין אדם למקום וחמש האחרונות במצוות שבין אדם לחברו. אולם ניתן לראות ברצף הפנימי בכל לוח, גם תהליך נוסף הנדרש בכל תחום.

הראב"ע, בהקדמת מדרשו על עשרת הדיברות, מבחין בין שלושה סוגים של מצוות - מצוות הלב, מצוות הלשון ומצוות מעשיות, כאשר כל קבוצה מכילה מצוות עשה ולא תעשה:

מצוות הלב - כגון ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך, ואהבת לרעך כמוך, ומנגד - לא תשנא את אחיך בלבבך.

מצוות הלשון - כגון ברכת המזון (ואכלת ושבעת וברכת...), ומנגד - לא תקלל חירש.

מצוות מעשיות - כגון תרומות ומעשרות, ומנגד - לא תעלה במעלות על מזבחי.

גם ברצף של עשרת הדיברות ניתן להבחין בחלוקה זו:

חמש הדיברות הראשונות, אשר כאמור מקובל לראותן כמצוות שבין אדם למקום, פותחות במצוות שעל הלב - "אנוכי ה' אלוקיך", "לא יהיה לך אלוקים אחרים על פני" - הכרה במציאות האל. בהמשך, מצוות שעל הלשון - "לא תישא את שם ה' אלוקיך לשווא", ובסופן המצוות המעשיות - "זכור את יום השבת לקדשו" (או כנוסה בספר דברים - "שמור את יום השבת לקדשו"), ו-"כבד את אביך ואת אימך". (במאמר מוסגר נזכיר את ההסבר המופיע בגמרא בקידושין כי מכיוון ששלשה שותפים ביצירת האדם - הקב"ה והוריו, הוקש כבוד ההורים לכבוד הבורא, והטלת החובה על כיבודם שייכת לחמש הדיברות הראשונות).

חמש הדיברות האחרונות, העוסקות במצוות שבין אדם לחברו, מובאות ברצף הפוך - הן פותחות במצוות מעשיות - "לא תרצח, לא תנאף, לא תגנוב", ממשיכות במצוות שעל הלשון - "לא תענה ברעך עד שקר", ומסיימות במצוות שעל הלב - "לא תחמוד".

ממה נובע השוני ברצף?

פרופ' נחמה לייבוביץ' מציעה את האבחנה הבאה - לגבי מצוות שבין אדם למקום, ניתן היה לחשוב כי די בהכרה במציאות ה', באמונה בו בלב, בכדי למצות את הקשר של האדם לקב"ה. לכן בא הכתוב ללמדנו, שאף שזה הבסיס (ולכן הדיבר הראשון הוא "אנוכי"), אין די בכך ויש צורך לתת לכך גם ביטוי חיצוני - בדיבור ובמעשה. לגבי מצוות שבין אדם לחברו - ניתן היה לחשוב כי די בהתנהגות מעשית המתחשבת בבריות, בקיום יחסים תקינים בין אדם לאדם ובין אדם לציבור, ובא הכתוב ללמדנו שלא די בכך. אין די במעשים טובים בשטח החברתי, אם הם לא מלווים בשליטה על הדיבור ואף על מחשבות הלב. לא ניתן להסתפק בשמירה טכנית (קפדנית ככל שתהיה) על חוקים חברתיים, בלי שתהיה עבודה פנימית של האדם על פיו ולבו.

רבים מהמפרשים התעמקו בשאלה כיצד ניתן לצוות על מחשבות הלב. גם בעת החדשה, פסיכולוגים, סוציולוגים, רופאים, פילוסופים ואנשי חינוך, כולם תוהים על קיום המצפון - הסופר-אגו המפורסם של פרויד. ממה הוא קיים? מאיזה גיל? האם הוא מולד? או שמא אנו נולדים רק עם האיד - היצרים?

כיום, כפי הנראה כבר מקובל על כולם, שגם אם אנו נולדים עם בסיס גנטי ל"אופי" מסוים - ל"סביבה", **לחינוך**, יש תפקיד מכריע איזה תכונות אופי יקבלו חיזוק ואיזה ידוכאו... לחינוך מגיל מאוד צעיר התפקיד המכריע בפיתוח הסופר-אגו; בפיתוח המצפון האנושי. למעשה - למומחים בהתפתחות של ילדים אין ספק: אין לנו כלל זמן להתמהמה... מרגע שהילוד נחשף לאוויר העולם ומתחיל אינטראקציה עם סביבתו - מתחיל עיצוב אישיותו וגם מצפונו!

לכן, אנו כאן, בקהילת גשר-קשת, מבינים שאנו עוסקים בחשוב מכל - קביעת דור העתיד של עמנו.

רנה וירון נשר

הורים לתלמיד בכיתת קשת
בבית ספר בן גוריון

הפסיכולוגיה של היהדות - ד"ר יאיר כספי

ההרצאה תתקיים במתי"א (מחלקת חינוך)

ביום א' 11/2 בשעה 20:45.

מערכת הדרכים והכלים של מקורות ישראל לגילוי

ייעוד ואחריות אישית ולתיקון אדם.

יאיר כספי הוא חילוני אך שיטתו "פסיכולוגיה ביהדות" מעוררת עניין רב גם בקרב דתיים. ד"ר לעבודה סוציאלית בעל תואר ראשון במחשבת ישראל, הכשרה פסיכואנליטית, מומחה בטיפול משפחתי ובהתמכרויות.

- איך מזמינים אלוהים להיות שותף לטיפול? - מה השקר שאני מספר לעצמי ומה האמת? - איזה אלילים אני עובד?

שריינו בייביסיטר. מחכים לראותכם!

העמותה לקידום החינוך
על פי עקרונות קשת

